

Veilig voor de klas!

Sociale veiligheid van docenten in het geding?

Nog niet zo lang geleden heb ik een oproep gedaan om zuinig te zijn op onze leerkrachten en docenten, want het onderwijs heeft ze allemaal heel hard nodig. Het leraren tekort loopt nog steeds verder op en dat zal de komende jaren ook niet snel (kunnen) veranderen. De werkdruk is te hoog, het salaris te laag, het ziekteverzuim hoog, de vergrijzing slaat toe, enzovoort. Logisch dat het aantal aanmeldingen bij de lerarenopleidingen terugloopt, zeker nu de economie na ruim tien jaar ook nog eens aantrekt.

Problemen genoeg en dan afgelopen week ook nog het onderzoek van DUO over de sociale veiligheid van docenten*. Of beter gezegd het gebrek aan sociale veiligheid van docenten in het Voortgezet Onderwijs (VO). Bij nader inzien lijkt het allemaal wel mee te vallen. De docenten zijn gevraagd om online een digitale vragenlijst in te vullen bestaande uit ongeveer 45 vragen. In totaal hebben 1124 docenten de vragenlijst ingevuld.

Op het eerste gezicht is het allemaal nog niet zo slecht gesteld met de sociale veiligheid. Op een schaal van 1 tot 10 konden de docenten een rapportcijfer geven. Gemiddeld komt dit uit op een 7,8. Ongeveer 10% van de docenten geeft een onvoldoende als het gaat om de eigen veiligheid (5 of lager). Drie jaar geleden, in 2015, gaven de docenten nog een 8,6 voor hun eigen sociale veiligheid.

Kijken we naar de verschillende schooltypen dan waarderen de docenten van havo of vwo de sociale veiligheid gemiddeld met een 8. De docenten van vmbo-gemengd en theoretische leerweg komen gemiddeld uit op een 7,8 en de docenten van vmbo basis en basiskader op een 7,1.

In het onderzoek is niet alleen gekeken naar verbaal of fysiek geweld van de leerlingen, maar ook naar dat van de ouders. Daarnaast is ook gekeken naar het ongewenst gedrag van collega's en leidinggevenden. Het verbale geweld van de leerlingen richting docenten is de afgelopen jaren toegenomen van 23 naar 25%. Dus een kwart van de docenten krijgt te maken met scheldpartijen van de leerlingen. Woorden lijken niet zo erg, maar kunnen ook heel erg pijn doen en veel schade aanrichten.

Naast het verbale geweld is ook het fysieke geweld toegenomen de afgelopen drie jaar van 2 naar 3%. Dit lijkt niet veel, maar elke duw of klap is er één te veel. In het rapport wordt de steekproef omgezet naar de volledige populatie van docenten. En dan is het toch even echt schrikken. In totaal maakten zo'n 1.900 leraren het afgelopen jaar fysiek geweld mee en zo'n 15.100 leraren verbaal geweld.

Jan, kun je zo vlak voor Kerst niet met een meer positieve boodschap komen voor onze leraren?

Jazeker kan dat. In het rapport staat niet alleen wat er niet goed is, maar volgens mij ook de oplossing. Zo geven docenten die de sociale veiligheid met een 6 of lager waarderen onder andere onderstaande toelichtingen (p.5): Er is een grote kloof tussen de prioriteiten van de leiding en de werkvloer; De leiding onderneemt onvoldoende actie bij incidenten (geen steun, niet serieus nemen); Roddelen / negativiteit op de werkvloer door leiding en collega's; Beslissingen en werk(druk) vinden van bovenaf zonder overleg plaats; Er is sprake van grensoverschrijdend gedrag door leerlingen en/of ouders; Ontstaan angstcultuur (niet durven zeggen wat je denkt, angst voor beoordeling, afreageren bij kritiek); Collegialiteit/steun tussen collega's mist; en Slechte communicatie/bereikbaarheid van de leiding.

Kijken we naar de toelichtingen van de docenten die de sociale veiligheid waarderen met een rapportcijfer van een 7 of hoger, dan lezen we een bladzijde verder: Leidinggevend en/of collega's bieden steun (bij incidenten en/of conflicten); Er is sprake van goede collegialiteit; Er is nauwelijks sprake van incidenten; Er is een positieve, ontspannen en vertrouwelijke (werk)sfeer; Het is een kleine school; Op school heeft men onderling respect voor elkaar; en Er zijn op school duidelijke afspraken/regels en controle.

Volgens mij staat hier precies wat er gedaan moet worden. Ik stel voor om met deze goede voornemens het nieuwe jaar in te gaan! Ik wens iedereen namens Ondernemend Onderwijs fijne feestdagen en een gelukkig Nieuwjaar!

Mvg Jan

* Bron: [dr. Eric Elphick & drs. Liesbeth van der Woud. Sociale veiligheid van docenten. DUO Onderwijsonderzoek & Advies. Utrecht, 28 november 2018](#)